

УДК 355.46:378.147

Леонід Олійник,
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник
Національний університет оборони України, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-7375-1281>

Інна Савіна,
кандидат педагогічних наук
Національний університет оборони України, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-7718-3488>

DOI: 10.33099/2617-1775/2025-02/161-172

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ВІЙСЬКОВО-СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЄННО-ІСТОРИЧНОЇ РОБОТИ У ВІЙСЬКАХ (СИЛАХ)

Анотація. У статті обґрунтовуються науково-методичні засади навчання військово-спеціальних дисциплін майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах). Проаналізовано низку проблем, пов'язаних із підготовкою магістрантів до професійної діяльності в галузі воєнно-історичної роботи, зокрема формування їхніх професійної підготовленості відповідно до сучасних вимог військової освіти та потреб Збройних Сил України.

Розглянуто особливості оновлення змісту, форм і методів навчання військово-спеціальних дисциплін у вищих військових навчальних закладах. Особливу увагу приділено доцільності застосування сучасних педагогічних технологій та елементів цифрового навчання (моделювання, симуляцій, інтерактивних завдань), які підсилюють практичну спрямованість підготовки майбутніх магістрів.

Розкрито принципи підвищення якості підготовки фахівців у контексті гуманізації й гуманітаризації військової освіти. Визначено тенденції розвитку методики навчання військово-спеціальних дисциплін та окреслено перспективи удосконалення професійної підготовки майбутніх магістрів на основі аналізу українського та міжнародного досвіду.

Ключові слова: науково-методичні засади; військово-спеціальні дисципліни; магістр; воєнно-історична робота; навчання; методика; технології навчання; професійна підготовка; якість освіти.

Постановка проблеми. Сучасні умови, зумовлені російсько-українською війною, актуалізують необхідність оновлення підходів до навчання військово-спеціальних дисциплін майбутніх магістрів. Ескалація сучасних викликів і загроз національній безпеці України, спричинена повномасштабним вторгненням російської федерації, посилила значимість воєнно-історичної роботи в оперативному та стратегічному плануванні, що зумовлює необхідність оновлення підходів до навчання військово-спеціальних дисциплін.

Відповідно, підготовка магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах) має ґрунтуватися на інтегрованому підході, який поєднує історичні, психологічні та культурні аспекти професійного становлення офіцера і забезпечує цілісне бачення ролі воєнно-історичної роботи у системі оборони держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-методичні засади навчання військово-спеціальних дисциплін активно висвітлюються в українській та міжнародній педагогічній літературі. Українські дослідники сформували основи сучасних гуманістичних і андрагогічних підходів до військової освіти, що є важливим методологічним підґрунтям для розроблення змісту та технологій підготовки офіцерських кадрів.

Зокрема, І. Зязюн підкреслює значення діалогічності, культуровідповідності та особистісного спрямування педагогічної взаємодії як чинників розвитку майбутнього офіцера в освітньому середовищі [12]. О. Сухомлинська детально розкриває аксіологічні основи виховання та формування професійно значущих якостей, що є важливими у підготовці військових фахівців [8, с. 109].

Значний внесок у розвиток військової педагогіки зробив В. Ягупов, який обґрунтовує управлінські функції офіцера та розкриває їх педагогічний зміст, наголошуючи на важливості інтеграції теорії й практики у професійній підготовці військовослужбовців [11]. Наукові положення, сформульовані у працях Л. Олійник, присвячених методичній системі та теоретико-методичним засадам навчання військово-спеціальних дисциплін, окреслюють вимоги до побудови ефективного освітнього середовища для підготовки магістрів суміжних спеціальностей [5; 6].

Окрему групу джерел становлять нормативні документи, що визначають зміст, мету та основні завдання з воєнно-історичної роботи у збройних силах різних держав. Доктрина з воєнно-історичної роботи у Збройних Силах України (2020) регламентує організаційні, змістові та методичні засади діяльності фахівців, визначаючи ключові вимоги до їхньої професійної діяльності [9]. Аналогічні підходи простежуються у Настанові воєнно-історичної роботи ЗС США (CJCSI 5320.01D, 2023), Статуті AR 870-5 «Military History: Responsibilities, Policies, and Procedures» (2021) та публікації АТР 1-20 з військово-історичних операцій (2014), що окреслюють стандарти, процедури та методичні основи історичної діяльності у військах [1–3]. Ці документи є важливими орієнтирами для модернізації змісту підготовки фахівців з воєнно-історичної роботи.

У сучасних дослідженнях простежується посилена увага до андрагогічної моделі навчання, яка є особливо актуальною у підготовці магістрів – дорослих слухачів із власним досвідом військової діяльності. Так, Т. Скоглунд, П. Рісан та Р. Йохансен доводять ефективність андрагогічного підходу у військових освітніх програмах, підкреслюючи роль самостійності, рефлексії, практичної спрямованості та суб'єкт-суб'єктної взаємодії між викладачем і слухачем [7].

Актуальні аспекти трансформації військової освіти доповнюють праці В. Ягупова, присвячені методології військово-педагогічних досліджень, які слугують основою для формування сучасних методик викладання військово-спеціальних дисциплін [11]. Аналіз літератури дозволяє стверджувати, що науковці сходяться у необхідності поєднання традиційних та інноваційних

підходів у навчанні військово-спеціальних дисциплін майбутніх магістрів, урахування андрагогічних принципів, посилення практичної спрямованості, а також інтеграції нормативних вимог та реальних потреб військ (сил). Саме ці положення становлять методологічне підґрунтя для подальшого дослідження науково-методичних засад навчання майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах).

Метою статті є обґрунтування науково-методичних підходів до організації освітнього процесу з військово-спеціальних дисциплін майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах), спрямованого на ефективне формування професійних умінь і компетентностей, розвиток творчого мислення та підготовку до виконання складних професійних завдань.

Виклад основного матеріалу. Загальною проблемою сучасної системи підготовки магістрів є невідповідність структури та змісту військово-спеціальних дисциплін новим викликам безпекового середовища. Існуючі навчальні програми часто орієнтовані переважно на відтворення академічних знань, а не на формування якостей, важливих для фахівця з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах), офіцера оперативного рівня військової освіти – зокрема аналітичного мислення, здатності до самостійного дослідження, роботи в умовах невизначеності бойової обстановки та складних інформаційних умов, що характеризуються дефіцитом, надлишком чи суперечливістю даних.

На наш погляд, розв'язання цих проблем можливе через розроблення науково обґрунтованої системи безперервної професійної підготовки майбутніх магістрів у межах освітньо-професійної програми «Організація воєнно-історичної роботи у військах (силах)». Така система повинна враховувати сучасні тенденції, специфіку оборонної сфери та орієнтуватися на формування основних професійних умінь і навичок, необхідних офіцерам оперативного рівня.

Основним елементом цієї системи виступає методична модель навчання, побудована на гуманістичній та холістичній педагогічних засадах. Як зазначав І. Зязюн, холістичний підхід до освіти означає, що особистість слухача розглядається не як сукупність окремих психічних процесів, а як цілісна й багатогранна істота. За такого підходу мета полягає не лише в інформуванні майбутнього офіцера, а й у розвитку механізмів самоосвіти, саморозвитку й самовиховання з максимальним урахуванням індивідуальних здібностей [12, с. 187].

Погоджуючись із цим підходом, можна стверджувати, що в основі навчання військово-спеціальних дисциплін майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах) повинна бути особистість у всіх її проявах. Це антропологічний та аксіологічний підхід, основними складовими якого є ідеї, моделі, цінності матеріального й духовного характеру, спрямовані на піднесення індивідуальності, її самовиявлення та розвиток [12].

Водночас у процесі організації навчання виникає низка суперечностей. Методи В. Ягупова допомагають систематизувати ці протиріччя: між дедалі вищими вимогами до професійної діяльності офіцерів та реальним станом освітнього процесу; між необхідністю педагогічної, соціальної та особистісної підготовки й існуючою методичною системою; між очікуваними результатами навчання й фактичними здобутками слухачів; між теоретичним навчанням та практичною готовністю до виконання бойових або управлінських завдань; між стилем викладача та індивідуальними освітніми потребами слухачів; між правами слухачів і їхнім ставленням до навчальної діяльності [11, с. 36].

Серед цих суперечностей першочерговою є невідповідність існуючої методичної системи суб'єкт-суб'єктній парадигмі організації освітнього процесу. І. Зязюн підкреслював, що важливим завданням є переведення змісту освіти у внутрішній світ особистості; для цього необхідно організувати психологічно обґрунтовану діяльність двох рівнозначних у відносинах суб'єктів – викладача й слухача [12]. Саме така взаємодія сприяє формуванню внутрішньої мотивації й спрямовує навчальний процес на розвиток, а не лише на трансляцію знань.

Пошук шляхів подолання означених протиріч посилює зацікавленість до досвіду міжнародних дослідників у сфері військової освіти. Зокрема, Т. Н. Скоглунд, П. Рісан та Р. Б. Йохансен у дослідженні «*Andragogy in a Military Leadership Course*» (Education in Europe, 2025) показують, що андрагогічний підхід (теорія навчання дорослих) є особливо ефективним для курсів лідерства для досвідчених офіцерів [7]. Дорослі військовослужбовці мають власний професійний досвід і уявлення про сенс та мету навчання, тому найбільшого ефекту набувають ті освітні моделі, у яких офіцери виступають активними суб'єктами, «керівниками власного навчання», поєднуючи теорію з практикою при збереженні психологічної безпеки й внутрішньої мотивації.

Такий підхід корелює з ідеями суб'єкт-суб'єктної взаємодії та холістичної моделі І. Зязюна: замість класичної авторитарної структури «викладач – студент» андрагогія передбачає роль наставника, який спрямовує, а не диктує, створює умови для рефлексії та самостійного професійного становлення.

Сучасна військова освіта перебуває під прямим впливом динамічних геополітичних викликів, зокрема російсько-української війни, що зумовлює необхідність підвищення рівня професійної підготовки майбутніх магістрів та забезпечення їхньої здатності швидко реагувати на складні оперативні й стратегічні завдання. Особливу увагу в цих умовах приділяють інтеграції теоретичних знань, практичних навичок і професійних якостей у межах освітніх програм з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах).

Військова освіта у вищих військових навчальних закладах постає як систематично організований процес оновлення та вдосконалення знань, умінь і навичок, необхідних для формування професійної підготовленості майбутніх магістрів. Такий процес зумовлений не лише потребами суспільства, науки та

культури, але й безпосередньо – запитами Збройних Сил України, де магістрант опановує спроможності офіцера оперативного рівня. [4].

Важливе місце в цій системі посідає воєнно-історична робота, яка у Доктрині з воєнно-історичної роботи у Збройних Силах України визначається як комплекс організаційних, аналітичних, наукових та освітніх заходів, спрямованих на дослідження, систематизацію, збереження та використання історичного досвіду збройної боротьби, а також на підтримку військового планування, підготовки військ і морально-психологічної готовності особового складу. У зазначеній доктрині наголошується на плануванні, координації та здійсненні наукових досліджень, підтримці музейної та архівної діяльності, встановлюється відповідальність органів військового управління за реалізацію воєнно-історичної роботи. Особливий пріоритет надається протидії фальсифікації історії та формуванню достовірного наративу й військово-історичної пам'яті серед особового складу та суспільства [9].

У цьому контексті недоцільно обмежуватися як метою навчання декларативними формулюваннями про формування «різнобічно розвиненої, гармонійної та соціально активної особистості». Мету освітнього процесу слід формулювати зрозуміло й чітко, так, щоб можна було об'єктивно оцінити ступінь її досягнення та спроєктувати систему навчання, зорієнтовану на формування **комплексу фахових знань, умінь, навичок і професійно важливих якостей майбутніх магістрів**.

Аналіз ефективності навчання військово-спеціальних дисциплін майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах) засвідчує наявність низки суперечностей, що потребують удосконалення:

недостатній рівень внутрішньої мотивації, інтересу та схильності до виконання військово-історичних та педагогічно-організаційних завдань;

обмежена підготовленість до організації виховної та соціально-психологічної роботи з офіцерським складом, зокрема щодо практичного застосування знань з військової педагогіки та психології;

недостатнє володіння педагогічними переконаннями та відсутність систематичного самовдосконалення у сфері військово-історичної роботи, педагогіки та психології, що негативно позначається на здатності до планування, аналітичної оцінки та організації навчально-історичної діяльності.

Подолання виявлених суперечностей потребує впровадження методичних підходів, орієнтованих на розвиток внутрішньої мотивації, самостійності та професійної відповідальності магістрів. На цій основі формується готовність офіцерів оперативного рівня до виконання аналітичних, організаційних та освітніх функцій у сфері з воєнно-історичної роботи.

Докорінні зміни можливі лише на основі системного теоретико-методичного підходу, який дозволяє структурувати різнорівневу підготовку фахівців, актуалізувати результати наукових досліджень, встановити їхній пріоритет, зменшити розрив між педагогічною наукою та практикою та

усунути суперечності між вимогами соціального замовлення і реальною готовністю магістрів до професійної діяльності. Загальна науково-методична ідея цієї системи є теоретичною основою для подолання більшості протиріч, що стосуються навчання військово-спеціальних дисциплін майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах), зокрема між:

зростаючими вимогами до підготовки магістрів і консервативними, не завжди раціональними методами навчання;

потребою прогнозованого досягнення визначених результатів навчання та неузгодженістю реальних результатів педагогічного впливу;

системним характером професійних якостей та фрагментарністю окремих дисциплін;

потребою розвитку творчих здібностей і фактичним процесом формування стереотипних знань.

Однією з актуальних практичних проблем є створення сучасного інтегрованого навчально-методичного комплексу з військово-спеціальних дисциплін для майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах). Такий комплекс має поєднувати теоретичний матеріал, електронні освітні ресурси, практичні завдання, симуляційні модулі та джерельну базу, що забезпечують цілісне формування професійних умінь і аналітичних навичок.

Комплекс повинен охоплювати наступні структурні компоненти, а саме: структурований теоретичний курс (підручник або навчальний посібник), електронний модуль у системі дистанційного навчання (із мультимедійними лекціями, інтерактивними завданнями та тестуванням), банк історичних документів і картографічних матеріалів, сценарно-орієнтовані та ситуаційні вправи, а також засоби симуляційного навчання – моделювання оперативно-історичних ситуацій, військово-історичні ігри та тренажери.

Такий формат навчально-методичного забезпечення відповідає сучасним вимогам військової освіти, забезпечує варіативність змісту, підтримує індивідуальний темп навчання, сприяє розвитку критичного мислення та практичній спрямованості підготовки магістрантів. Інтегрований комплекс також створює умови для поєднання традиційних і цифрових методів викладання та наближає освітній процес до реальних завдань, які виконуються у сфері воєнно-історичної роботи.

Освітній процес у вищих військових навчальних закладах відображає багатовимірність професійних завдань, які виконуватимуть майбутні магістри з організації воєнно-історичної роботи. Кожна військово-спеціальна дисципліна формує певний комплекс знань, умінь і навичок, водночас моделюючи окремі аспекти майбутньої професійної діяльності офіцера – аналітичної, організаційної, дослідницької чи педагогічної.

Зміст дисциплін створює навчальну модель професійної діяльності: він не дублює реальні процеси у військах, а забезпечує засвоєння наукових підходів,

методів роботи, алгоритмів аналізу воєнно-історичної інформації та її практичного застосування. Трансформація змісту відбувається поступово – через оновлення навчальних програм, інтеграцію результатів сучасних досліджень, практичного бойового досвіду та впровадження міждисциплінарних зв'язків.

Під час розроблення навчального плану виникають труднощі, пов'язані з визначенням оптимальної послідовності дисциплін, їхнього обсягу та форм організації занять. Це потребує застосування системи діагностики, яка дозволяє оцінити актуальність змісту, якість методичного забезпечення, ефективність навчальних занять, рівень сформованості професійно важливих якостей і мотивацію слухачів.

Критерії оцінювання ефективності навчання військово-спеціальних дисциплін мають охоплювати:

- відповідність змісту державним стандартам та професійному профілю майбутнього офіцера;

- рівень сформованості основних і фахових умінь та навичок;

- професійно-особистісний розвиток магістрантів;

- якість педагогічної взаємодії та реалізацію потенціалу науково-педагогічних працівників;

- використання сучасних методів, технологій та практикоорієнтованих форм навчання;

- узгодженість дисциплін між собою, що дозволяє уникнути дублювання та забезпечити системність підготовки.

Такий підхід забезпечує науково обґрунтоване планування освітнього процесу і створює умови для змістовної, практично орієнтованої підготовки майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах).

Зміст навчання військово-спеціальних дисциплін майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах) має охоплювати кілька основних компонентів, а саме:

- ціннісний компонент** забезпечує формування професійно значущих орієнтацій, розуміння норм і стандартів офіцерської діяльності, відповідального ставлення до воєнно-історичної роботи та збереження історичної правди;

- пізнавальний компонент** передбачає опанування системи фундаментальних і фахових знань, необхідних для аналітичної, дослідницької та організаційної діяльності фахівця;

- діяльнісний компонент** спрямований на формування в магістрантів умінь застосовувати методи історичного аналізу, здійснювати інформаційно-аналітичну роботу, працювати з джерелами, реконструювати події та здійснювати професійні дії в змодельованих ситуаціях;

- особистісний компонент** покликаний сформувати здатність до саморефлексії, адекватної самооцінки, професійного самоствердження та усвідомлення себе суб'єктом відповідальної діяльності у військовій сфері.

Навчання майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи має бути орієнтоване не лише на передачу інформації, а й на розвиток продуктивного мислення, інтелектуального потенціалу, здатності до критичного аналізу, аргументації, інтерпретації історичних даних та самостійного ухвалення рішень.

Формування дослідницьких та аналітичних умінь ефективно відбувається через застосування різних форм організації навчання: лекційних і семінарських занять, практичних і індивідуальних робіт, тактико-спеціальних навчань, командно-штабних тренувань, військово-історичних ігор та інших моделей. Особливе значення мають сценарно-орієнтовані та ситуаційні методи, які передбачають моделювання бойових або історичних контекстів, аналіз умов, вибір рішень, роботу з джерелами, дискусію та оцінювання альтернатив. Саме такі методи забезпечують поєднання теоретичних знань із практичними навичками воєнно-історичного мислення.

Удосконалення методичної системи навчання потребує розвитку міжособистісної навчальної взаємодії, регулярного оновлення змісту дисциплін, включення сучасних досліджень, аналітичних методів, цифрових інструментів та симуляційних технологій. Це забезпечує відповідність підготовки сучасним вимогам військової освіти та реальним потребам військ.

Посилення результативності навчання майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах) можливе лише за умови системного моніторингу результатів навчання, використання комплексних кваліфікаційних завдань і практикоорієнтованих форм оцінювання, що дозволяють визначити готовність слухачів до виконання професійних завдань.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз засвідчує, що вдосконалення науково-методичної системи навчання військово-спеціальних дисциплін майбутніх магістрів з організації воєнно-історичної роботи у військах (силах) має здійснюватися на засадах компетентнісного, андрагогічного та практикоорієнтованого підходів. Ефективна підготовка майбутніх офіцерів потребує узгодження змісту навчання з сучасними викликами воєнної сфери, досвідом бойових дій, тенденціями розвитку військової освіти в країнах-партнерах та вимогами оборонного сектору.

Пріоритетними напрямками удосконалення системи навчання є:

оновлення змісту військово-спеціальних дисциплін відповідно до державних стандартів вищої освіти, сучасних потреб Збройних Сил України і **узагальненого бойового досвіду (lessons learned) воєнного часу;**

впровадження сучасних педагогічних і цифрових технологій (ситуаційного аналізу, моделювання, симуляцій, геоінформаційних інструментів, сценарно-орієнтованих методів, елементів «wargaming» – моделювання та програвання оперативно-тактичних ситуацій), які сприяють розвитку професійно важливих якостей, аналітичного мислення та здатності до обґрунтованого ухвалення рішень;

підвищення рівня професійної майстерності науково-педагогічних працівників, удосконалення методичного забезпечення та адаптація педагогічних підходів до сучасних умов військової освіти.

Комплексне впровадження цих напрямів сприятиме підвищенню якості підготовки магістрів з організації воєнно-історичної роботи, формуванню їхньої здатності до аналітичної, дослідницької, організаційної та освітньої діяльності в умовах сучасних безпекових викликів.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні та порівнянні педагогічних технологій, ефективних для підготовки фахівців у сфері воєнно-історичної роботи, розробленні моделей інтеграції цифрових інструментів, симуляцій та військово-історичного аналізу в освітній процес, а також у створенні сучасних методичних матеріалів і навчальних курсів, орієнтованих на розвиток професійних компетентностей майбутніх офіцерів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Chairman Of The Joint Chiefs Of Staff Instruction, CJCSI 5320.01D, 27 April 2023 / Настанова воєнно-історичної роботи у Збройних Силах США, CJCSI 5320.01D, видання 27 квітня 2023.
2. Historical Activities. Military History: Responsibilities, Policies, and Procedures. AR (Army Regulation) 870-5. Headquarters Department of the Army Washington, DC 16 September 2021 / Історична діяльність. Військова історія: організаційні засади та процедури. (Статут) AR 870-5. – Центральний апарат СВ США, Вашингтон, округ Колумбія, 16 вересня 2021 року.
3. Military History Operations. ATP (Army Techniques Publication) 1-20, C1. Headquarters Department of the Army Washington, DC 9 June 2014 / Військово-історичні операції. (Публікація армійських методик) ATP 1-20.- Центральний апарат СВ США, Вашингтон, округ Колумбія, 9 липня 2014 року.
4. Мацевко Т. М. Рівні, критерії та показники розвитку управлінської компетентності у майбутніх магістрів військово-соціального управління. Теорія і практика управління соціальними системами : щоквартальний науково-практичний журнал. Харків : Вид-во НТУ «ХПІ», 2006. № 2. С. 81–88.
5. Олійник Л. В. Методична система навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління : монографія. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2017. 340 с.
6. Олійник Л. В. Теоретико-методичні засади навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління: експериментальне дослідження. Військова освіта. Київ, 2020. № 2(42). С. 204–214.
7. Skoglund T. H., Risan P., Johansen R. B. Andragogy in a Military Leadership Course. European Journal of Education Studies. Athens, 2025. Vol. 12, No. 3. 18 p. <http://dx.doi.org/10.46827/ejes.v12i3.5866> [in English].
8. Сухомлинська О. В. Цінності у вихованні дітей та молоді: стан розроблення проблеми // Педагогіка і психологія. – 1997. – №1. – С.105–111.
9. ВКП 1-00(86)01.01. Доктрина з воєнно-історичної роботи у Збройних Силах України, затверджена Начальником Генерального штабу Збройних Сил України 20.10.2020.
10. Ягупов В. І. Управлінські функції офіцера та їх педагогічний зміст. Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. – 2000. – №2. – С. 32–39.
11. Ягупов В. В. Теорія і методологія військово-педагогічних досліджень: підручник. – К. : НУОУ імені Івана Черняхівського, 2019. – 444 с.

12. Зязюн І. А. Діалог культур: Україна у світовому контексті. І. А. Зязюн (голов. ред.), С.О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н.Г. Ничкало, В.Г. Скотний та ін. Філософія освіти: 36. наук. праць. – Львів: Світ, 1999. – Вип. 4. – 360 с.

REFERENCES

1. VKP 1-00(86)01.01. (2020). *Doktryna z voienno-istorychnoi roboty u Zbroinykh Sylakh Ukrainy* [Doctrine of Military-Historical Work in the Armed Forces of Ukraine], zatverdzhena Nachalnykom Heneralnoho Shtabu Zbroinykh Syl Ukrainy 20.10.2020. [in Ukrainian]
2. Chairman Of The Joint Chiefs Of Staff Instruction, CJCSI 5320.01D, 27 April 2023 / Nastanova voienno-istorychnoi roboty u Zbroinykh Sylakh SSHA, CJCSI 5320.01D, vydannia 27 kvitnia 2023 [Instruction on Military-Historical Work in the U.S. Armed Forces, CJCSI 5320.01D, edition 27 April 2023]. [in English]
3. Historical Activities. Military History: Responsibilities, Policies, and Procedures. AR (Army Regulation) 870-5. Headquarters Department of the Army Washington, DC 16 September 2021 / Istorychna diialnist. Viiskova istoriia: orhanizatsiini zasady ta protsedury. (Statut) AR 870-5. – Tsentralnyi aparat SV SSHA, Vashynhton, okruh Kolumbiia, 16 veresnia 2021 [Historical Activities. Military History: Organizational Principles and Procedures (Statute)]. [in English]
4. Military History Operations. ATP (Army Techniques Publication) 1-20, C1. Headquarters Department of the Army Washington, DC 9 June 2014 / Viiskovo-istorychni operatsii. (Publikatsiia armiiskykh metodyk) ATR 1-20.- Tsentralnyi aparat SV SSHA, Vashynhton, okruh Kolumbiia, 9 lypnia 2014 [Military-Historical Operations (Army Techniques Publication)]. [in English]
5. Matsevko, T. M. (2006). Rivni, kryterii ta pokaznyky rozvytku upravlinskoi kompetentnosti u maibutnikh mahistriv viiskovo-sotsialnoho upravlinnia [Levels, Criteria and Indicators of Management Competence Development in Future Masters of Military-Social Management]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemamy – Theory and Practice of Social Systems Management*, (2), 81–88. [in Ukrainian]
6. Oliinyk, L. V. (2017). *Metodychna systema navchannia viiskovo-spetsialnykh dysyplin mahistriv viiskovo-sotsialnoho upravlinnia* [Methodical System of Teaching Military-Special Disciplines to Masters of Military-Social Administration] : monografiia. Khmelnytskyi: Vyd-vo NADPSU. 340 p. [in Ukrainian]
7. Oliinyk, L. V. (2020). *Teoretyko-metodychni zasady navchannia viiskovo-spetsialnykh dysyplin mahistriv viiskovo-sotsialnoho upravlinnia: eksperymentalne doslidzhennia* [Theoretical and Methodical Principles of Teaching Military-Special Disciplines to Masters of Military-Social Administration: Experimental Study]. *Viiskova osvita – Military Education*, 2(42), 204–214. <http://dx.doi.org/10.46827/ejes.v12i3.5866> [in Ukrainian]
8. Skoglund, T. H., Risan, P., & Johansen, R. B. (2025). Andragogy in a Military Leadership Course. *European Journal of Education Studies*, 12(3), 18 p. [in English]
9. Sukhomlynska, O. V. (1997). *Tsinnosti u vykhovanni ditei ta molodi: stan rozroblennia problemy* [Values in the Upbringing of Children and Youth: State of Problem Development]. *Pedahohika i psykholohiia – Pedagogy and Psychology*, 1, 105–111. [in Ukrainian]
10. Yahupov, V. I. (2000). *Upravlinski funktsii ofitsera ta yikh pedahohichniy smysl* [Officer's Managerial Functions and Their Pedagogical Meaning]. *Visnyk Ukrainskoi Akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy – Bulletin of the Ukrainian Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 2, 32–39. [in Ukrainian]
11. Yahupov, V. V. (2019). *Teoriia i metodolohiia viiskovo-pedahohichnykh doslidzhen* [Theory and Methodology of Military-Pedagogical Research] : pidruchnyk. Kyiv: NUOU imeni Ivana Cherniakhovskoho. 444 p. [in Ukrainian]
12. Ziazun, I. A. (1999). *Dialog kultur: Ukraina u svitovomu konteksti* [Dialogue of Cultures: Ukraine in the Global Context]. I. A. Ziazun (holov. red.), S. O. Cherepanova (uporad. i

vidp. red.), N. H. Nychkalo, V. H. Skotnyi ta in. Filosofiia osvity: 36. nauk. prats – Philosophy of Education: 36 Scientific Works, 4, 360 p. Lviv: Svit. [in Ukrainian]

SUMMARY

Leonid Oliynyk,

Doctor of Pedagogy, Senior Researcher,
National Defence University of Ukraine, Kyiv

Inna Savina,

PhD in Pedagogy
National Defence University of Ukraine, Kyiv

Scientific and Methodological Foundations of Teaching Military-Special Disciplines to Future Master's Students Specializing in the Organization of Military-Historical Work in the Armed Forces

Abstract. *The article substantiates the scientific and methodological foundations for teaching military-special disciplines to future master's students specializing in the organization of military-historical work in the Armed Forces. It analyzes a range of challenges related to preparing master's students for professional activity in this field, particularly the development of their professional readiness in accordance with modern military education standards and the needs of the Armed Forces of Ukraine. The article examines the key aspects of updating the content, forms, and methods of teaching military-special disciplines in higher military education institutions. Special attention is paid to the relevance and effectiveness of using modern pedagogical technologies and digital learning tools (modelling, simulations, interactive tasks), which enhance the practical orientation of master's training. The principles of improving the quality of professional training in the context of the humanization and humanitarianization of military education are outlined. Current trends in the methodology of teaching military-special disciplines are identified, and prospects for enhancing the professional training of future master's students are defined based on an analysis of Ukrainian and international experience.*

Introduction. *The article substantiates the relevance of updating approaches to teaching military-special disciplines to future master's students specializing in the organization of military-historical work in the Armed Forces. This need is driven by the realities of the ongoing Russian-Ukrainian war. The escalation of threats to national security has significantly increased the importance of military-historical work as an element of strategic planning, moral and psychological support, and the preservation of national military-historical memory. These circumstances require a rethinking of the content, forms, and methods of officer training, emphasizing not only academic knowledge but also the development of critical thinking, value orientations, and analytical skills. Master's training should be based on an integrated approach that combines historical, psychological, cultural, and pedagogical components, ensuring a holistic understanding of the role of military-historical work in the national security system.*

Purpose. *The aim of the article is to substantiate scientific and methodological approaches to organizing the educational process in military-special disciplines for future master's students specializing in the organization of military-historical work in the Armed Forces, with the goal of effectively forming professional skills and competencies, developing creative thinking, and ensuring readiness to perform complex professional tasks.*

Research Methods. *The study employs a comprehensive set of scientific methods, including analysis and synthesis of academic literature in the field of military pedagogy, comparative analysis of Ukrainian and foreign experience in officer training, and content analysis of regulatory documents governing military-historical activities in the Armed Forces of Ukraine, the United States, and NATO countries. Pedagogical modelling is used to design the structure of the educational process and the integrated teaching-methodical complex. Elements of strategic*

forecasting support the anticipation of transformations in the content of military education in response to emerging challenges.

Originality. *The novelty of the article lies in substantiating and systematizing methodological approaches to teaching military-special disciplines to future master's students, taking into account current combat conditions and wartime experience. A teaching model based on holistic, andragogical, and subject-subject approaches is proposed, ensuring comprehensive professional preparation, autonomy, and intrinsic motivation. The study identifies key contradictions between expected educational outcomes and the real state of professional training, as well as between theoretical course content and practical military demands. The concept of an integrated educational-methodical complex has been developed, incorporating theoretical materials, digital modules, historical sources, scenario-based tasks, simulations, and elements of wargaming, which significantly enhances the practical orientation and overall effectiveness of training.*

Practical Significance. *The research findings have practical value for modernizing educational programs in higher military educational institutions. The proposed methodological system can be used to develop academic courses, textbooks, e-learning resources, and training simulators in military-historical work. It also supports the professional development of teaching staff and commanders responsible for moral and psychological support within military units. The application of this system will enable the training of officers capable of operating under conditions of informational uncertainty, critically analyzing historical events, and making informed decisions based on national combat experience.*

Conclusions. *Effective training in military-special disciplines for future master's students specializing in the organization of military-historical work in the Armed Forces requires a systemic, competency-based, and practice-oriented approach. The educational process must combine theoretical instruction with practical tasks, remain adaptable to changing operational environments, and align with modern standards of military education. The proposed methodological model addresses key contradictions in the educational system and supports the development of value-oriented, professionally competent officers capable of analytical, research, and pedagogical activities in the field of military-historical work. Future research should focus on adapting digital tools to the needs of military education, developing educational simulations, and studying the effectiveness of integrated educational technologies in the training of operational-level officers.*

Keywords: *scientific and methodological foundations; military-special disciplines; master's student; military-historical work; education; methodology; educational technologies; professional training; quality of education.*